

OVQAT HAZM QILISH ORGANLARI VA ULARNING KASALLIKLARI,
GASTRIT

Abduraxmonova Mushtariy
Ergashboyeva Farangiz

Annotatsiya: Har kuni, har bir inson, qulay sharoitda, tanaga hujum qilib, turli xil sog'liq muammolarini rivojlanishiga olib kelishi mumkin bo'lgan ko'plab agressiv moddalar bilan duch keladi. Har xil kasalliklarning qo'zg'atuvchilari teri, shilliq pardalar, nafas olish organlari va boshqalarga kirishi mumkin. Ba'zida ular tanaga oziq -ovqat yoki suv bilan kiradi. Bunday holda, odamda ovqat hazm qilish tizimining infeksiyalari paydo bo'lishi mumkin, uning belgilari va davolash usullari haqida biz hozir biroz batafsilroq gaplashamiz.

Kalit so'zlar: Oshqozon, ingichka ichak, sumkasimon organ, epiteliy, kubsimon epiteliy, silindrsimon epiteliy.

Oshqozon - ichak kasalliklari — oshqozon-ichak trakti, ya'ni qizilo'ng'ach , [oshqozon](#) , [ingichka ichak](#), [yo'g'on ichak](#) va [to'g'ri ichak](#) va [ovqat hazm qilishning yordamchi organlari](#), [jigar](#), [o't pufagi](#) va [oshqozon osti bezi](#) bilan aloqador bo'lgan kasallik turidir. Og'iz bo'shlig'i — oshqozon-ichak tizimining bir qismi bo'lib, bunda sodir bo'ladigan o'zgarishlar mavjudligi oshqozon-ichak kasalliklarining birinchi belgisi bo'lishi mumkin. Hozirgacha eng keng tarqalgan og'iz kasalliklari blyashka (og'iz bo'shlig'ida to'planadigan tuz) keltirib chiqaradigan kasalliklardir. Masalan, gingivit (milkning yallig'lanishi), periodontit (tish atrofidagi to'qimalarning yallig'lanishi), [tish kariesi](#) kabilar og'iz bo'shlig'i kasalliklariga kiradi. Og'iz bo'shlig'i alomatlari ovqat hazm qilish traktining boshqa joylarida paydo bo'ladigan shikastlanishlarga o'xshaydi; shish, yallig'lanish, yaralar va yoriqlar shaklida. Agar bemorda bu belgilar mavjud bo'lsa, anal va qizilo'ng'achning shikastlanishi va boshqa ichakdan tashqari kasallikning namoyon bo'lishi ehtimoli ko'proqdir.

Oshqozon organning gistologiyasi. Oshqozon ichi bo'sh, sumkasimon organdir. Kimyoviy ishlov berishdan tashqari, u oziq-ovqatning to'planishi uchun zarurdir. Ovqat hazm qilish qanday amalga oshirilishini tushunish uchun siz oshqozon gistologiyasi nima ekanligini bilishingiz kerak. Bu fan organlarning tuzilishini to'qimalar darajasida o'rganadi. Ma'lumki, tirik materiya ko'plab hujayralardan iborat. Ular, o'z navbatida, to'qimalarni hosil qiladi. Tananing hujayralari tuzilishi jihatidan farq qiladi. Shuning uchun matolar ham bir xil emas. Ularning har biri ijro etadi muayyan funktsiya. Ichki organlar bir necha turdagi

matolardan tashkil topgan. Buning yordamida ularning faolligi ta'minlanadi. Oshqozon ham bundan mustasno emas. Gistologiya bu organning 4 qatlamini o'rganadi. Ulardan birinchisi, oshqozonning ichki yuzasida joylashgan. Keyingi - submukozal qatlam. U qon va limfa tomirlarini, shuningdek nervlarni o'z ichiga olgan yog 'to'qimasi bilan ifodalanadi. Keyingi qatlam mushak qavatidir. Uning yordamida oshqozon qisqarishi va bo'shashishi mumkin. Oxirgisi seroz membranadir. U qorin bo'shlig'i bilan aloqa qiladi. Ushbu qatlamlarning har biri birgalikda to'qima hosil qiluvchi hujayralardan iborat. Oshqozon shilliq qavatining gistologiyasi Oshqozon shilliq qavatining normal gistologiyasi epitelial, glandular bilan ifodalanadi va qo'shimcha ravishda bu membrana silliq mushaklardan iborat mushak plastinkasini o'z ichiga oladi. Oshqozon shilliq qavatining o'ziga xos xususiyati shundaki, uning yuzasida ko'plab chuqurchalar mavjud. Ular turli xil ajraladigan bezlar orasida joylashgan biologik moddalar. Keyin epiteliy to'qimalarining qatlami mavjud. Undan keyin oshqozon bezi joylashgan. Limfoid to'qimalar bilan birgalikda ular shilliq qavatning bir qismi bo'lgan o'z plastinkasini hosil qiladi.

Muayyan tuzilishga ega. U bir nechta shakllar bilan ifodalanadi. Ular orasida: oddiy bezlar. Ular quvurli tuzilishga ega. Tarmoqlangan bezlar. Sekreksiya bo'limi bir nechta ekzo- va endokrinotsitlardan iborat. Shilliq parda bezlarining chiqarish kanali to'qima yuzasida joylashgan chuqurchaning tubiga boradi. Bundan tashqari, ushbu bo'limdagi hujayralar ham shilimshiq ajratishga qodir. Bezlar orasidagi bo'shliqlar qo'pol biriktiruvchi tolali to'qimalar bilan to'ldirilgan. Barcha organlarda bo'lgani kabi, oshqozon shilliq qavati ostida yog 'to'qimalarining qatlami mavjud. Uning qalinligida qon tomir (venoz va arterial) pleksuslar joylashgan. Ular oshqozon devorining ichki qatlamlarini qon bilan ta'minlaydi. Xususan, mushak va submukozal membranalar. Bundan tashqari, bu qatlamda limfa tomirlari tarmog'i va nerv pleksusi mavjud. Oshqozonning mushak qavati mushaklarning uchta qatlami bilan ifodalanadi. Bu tananing o'ziga xos xususiyati. Tashqarida va ichida uzunlamasına mushak tolalari joylashgan. Ular qiyshiq yo'nalishga ega. Ularning orasida dumaloq mushak tolalari qatlami yotadi. Submukozada bo'lgani kabi, nerv pleksusi va limfa tomirlari tarmog'i mavjud. Tashqarida, oshqozon seroz qatlam bilan qoplangan. Ovqat hazm qilish tizimi infeksiyasining namoyon bo'lishi ko'p jihatdan patogen turiga bog'liq. Biroq, ularning rivojlanishini ko'rsatishi mumkin bo'lgan bir qator umumiy belgilar mavjud: zaiflik, ishtahaning yomonlashishi (yo'qolishi), shuningdek qorinda og'riq. Yengil buzuqlik tez orada qorinda kuchli og'riqli hislar bilan almashadi. Bemor qusish va tez -tez bo'shab turgan axlatdan xavotirda, ularning sabablari hammasi bir xil mikroorganizmlar faolligida. Yuqumli shikastlanishlar odatda tana harorati va titroqning oshishi bilan kechadi, ortiqcha terlash va isitmaning boshqa ko'rinishlari kuzatiladi. Ongni yo'qotish ham

bo'lishi mumkin. Belgilangan alomatlar tananing kuchli intoksikatsiyasining rivojlanishini ko'rsatadi, bu patogen bakteriyalarning hayotiy faoliyati bilan izohlanadi. Tez -tez qusish va bo'shashgan najaslarning kombinatsiyasi tezda suvsizlanishga olib keladi, bu etarli darajada tuzatilmaganda qaytarilmas oqibatlariga olib kelishi mumkin (buyrak funksiyasi buzilishi va yurak -qon tomir tizimidagi o'zgarishlar). Qattiq suvsizlanish hatto o'linga olib kelishi mumkin, ayniqsa bolalar va qariyalarda. **Gastrit** yoxud oshqozon shilliq qavatining yallig'lanishi eng ko'p uchraydigan inson kasalliklaridan biridir. Statistika ko'ra, odamlarning taxminan 80-90% ularning hayoti davomida kamida bir marta kasallik epizodini boshdan kechirishgan. Keksalik davrida 70-90% gacha kishilar gastritning turli shakllaridan aziyat chekishadi. Gastritning surunkali shakli yarali kasallik, [oshqozon saratoniga](#) aylanishi mumkin. Gastrit — bu oshqozon shilliq qavatining yallig'lanishi bo'lib, kasallik ushbu a'zo vazifalarining buzilishiga olib keladi. Gastrit sodir bo'lganda oziq-ovqat yomon hazm qilinadi, bu esa kuchsizlik va energiya yetishmasligiga olib keladi. Gastrit, ko'pchilik kasalliklar kabi, o'tkir va surunkali shaklda kechadi. Bundan tashqari, gastrit me'da shirasi nordonligining pasaygani, normal va yuqoriligi bilan farqlanadi. Gastrit patologiyaning rivojlanishiga sababchi bo'lgan turli xil ichki va tashqi omillar bilan tavsiflanadi. Klinik jihatdan yallig'lanish shaklida (o'tkir yoki surunkali) kechadi. O'tkir yallig'lanish qisqa muddat davom etadi. Konsentratsiyalangan kislotalar, ishqorlar va boshqa kimyoviy moddalar bilan oshqozon shilliq qavatining shikastlanishi xavfli oqibatlariga (o'linga) olib kelishi mumkin. Oshqozon — ovqat hazm qilish tizimining eng nozik qismi hisoblanadi. Unda kamida uchta murakkab hazm qilish jarayonlari mavjud: oziq-ovqat to'ppasining mexanik aralashuvi, oziq-ovqat mahsulotlarini kimyoviy parchalash va oziqa moddalarining so'rilishi. Oshqozonda ovqat hazm qilinishi — organizmning nozik sozlangan biokimyoviy jarayoni hisoblanadi. Bu oshqozon shirasining normada nordon pH muhiti (uning asosiy komponenti xlorid kislotasi) bilan tasdiqlanadi, shuningdek, uning turli qismlarida nordonlik ko'rsatkichlarining farq qilishi bilan ham. Yuqori nordonlik (pH 1,0-1.2) oshqozonning boshlang'ich qismida kuzatiladi, past nordonlik (pH 5.0-6.0) esa oshqozonning ingichka ichak bilan ulangan joyida. O'n ikki barmoqli ichakda esa pH ishqoriy muhitga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Gistologiya , Embriologiya , Sitologiya . Ulumbekov G.E
2. M. Tilovov. Ovqatlanish gigiyenasi Toshkent-2009[3]
3. M. Tilovov. Ovqat hazm qilish va ovqatlanish fiziologiyasi Toshkent2011[4]
4. Iskandar, O. (2023). The Organization of the Khorazm Soviet Republic. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal, 2(4), 794- 798.